

საკუთარი ხმის პროექტი

გიორგაძე ნინო

სსიპ იაკობ გოგებაშვილის სახელობის
თელავის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
<https://doi.org/10.52340/tuw.2023.01.36.19>

აბსტრაქტი. დავით შემოქმედელის პიროვნული და შემოქმედებითი პორტრეტისათვის მრავლისმთქმელია წიგნი „ეპოქა და მწერალი“, რომელიც წარმოადგენს ორი დიდი მამულიშვილის აზრთა ჭიდილს, პაექრობას არაერთ საჭირობოროტო საკითხზე. დიალოგზე აგებული წიგნი სანდო დოკუმენტიაო, წერს როსტომ ჩხეიძე და ეს უცილობლად ასეა ამ შემთხვევაშიც. ვინც ოდესმე მიზნად დაისახავს დავით შემოქმედელის მწერლურ სამყაროში შეღწევას, საიმედო მეგზურად და პოეტური მემკვიდრეობის პროზაულ ანარეკლად შეუძლია იგულვოს დიალოგის ფორმატში გაშლილი სჯანი მწერლობაზე, ეროვნულ-პატრიოტულ საკითხებზე, პოლიტიკაზე, ქვეყნის აწმყოსა და მომავალზე...

დავით შემოქმედელი ერთ-ერთი იმათგანია, ვისაც მოსვენებას უკარგავს უკეთურობა, ბოღმა და შური, სტკივა უგვანო ყოფა და აღელვებს მომავალი. მისი საფიქრალი თანაბარი პოეტური ხიბლით, სიტყვის ოსტატის ნიჭიერებითაა აღბეჭდილი, ეს იქნება: კონვენციური პოეზია, ვერლიბრი, ხალხურ ჩანგზე მომართული ლირიზმით გაჯერებული ლექსები, თუ სიტყვიერი ლაკონიზმითა და აზრობრივ-ფილოსოფიური სიღრმით დატვირთული მინიმალისტური პოეზია.

„ხელოვანმა იმ ეპოქის სული უნდა მოიტანოს, რომელზეც წერს ავტორი“, სხვაგვარად ნააზრევი არც თანამედროვეობას არგია და ვერც სამომავლოდ ივარგებს, ვერცერთი დროის მკითხველისათვის ვერ იქნება სულიერი ნავსაყუდელი, ფიქრის აღმძვრელი და გეზის მიმცემი.

ეპოქის სულის მომტანად ვიგულვებთ დავით შემოქმედელს, პოეტს, რომელიც ისე წერს, რომ „დუელში“ იწვევს „მარადისობას“.

დავით შემოქმედელის პოეზიის ხიბლი მეტაფორულ აზროვნებაში, პეიზაჟურობის ფერადოვნებაში, პოეტური სიტყვისა და განცდის სიწრფელეშია.

საკვანძო სიტყვები: ეპოქა და მწერალი, შემოქმედელი, სიტყვათქმნადობა, სიტყვიერი ფერწერა, სამშობლო.

დავით შემოქმედელის პიროვნული და შემოქმედებითი პორტრეტისათვის მრავლისმთქმელია წიგნი „ეპოქა და მწერალი“, რომელიც წარმოადგენს ორი დიდი მამულიშვილის აზრთა ჭიდილს, პაექრობას არაერთ საჭირობოროტო საკითხზე. დიალოგზე აგებული წიგნი სანდო დოკუმენტიაო, წერს როსტომ ჩხეიძე და ეს უცილობლად ასეა ამ შემთხვევაშიც. ვინც ოდესმე მიზნად დაისახავს დავით შემოქმედელის მწერლურ სამყაროში შეღწევას, საიმედო მეგზურად და პოეტური მემკვიდრეობის პროზაულ ანარეკლად შეუძლია იგულვოს დიალოგის ფორმატში გაშლილი სჯანი მწერლობაზე, ეროვნულ-პატრიოტულ საკითხებზე, პოლიტიკაზე, ქვეყნის აწმყოსა და მომავალზე...

უჩვეულოდ პოლიტანგაჟირებულ ქვეყანაში, სადაც ეროვნულის მიმართ ნიჰილისტური დამოკიდებულება სუფევს, სადაც მწერლობის ფსევდოლიბერალური ფრთა ცდილობს იდეურ-ესთეტიკური იდეების ახლებურ ფორმებში მოქცევას, ტრადიციული ეროვნული და მწერლური ღირებულებების გადაფასებას, ძნელია კლასიკოსთა კვალს ნაერთგულევემა მწერალმა შეინარჩუნოს ჭეშმარიტი შემოქმედის მისია. დღეს უხერხულად გრძნობენ თავს „ღმერთთან მოლაპარევე“, „ცისა და ქვეყნის შუამავალი“ მწერლები, აღარც „ჩანგურის“ სიმებია ქართულ ყაიდაზე ასაჟღერებლად მომართული და არც ძველი ქართული მწერლობის კორიფეთა „მართლის თქმის“ უტყუარობა განგაწყობთ სიმართლის მოსასმენად.

დავით შემოქმედელი ერთ-ერთი იმათგანია, ვისაც მოსვენებას უკარგავს უკეთურობა, ბოდმა და შური, სტკივა უგვანო ყოფა და აღელვებს მომავალი. მისი საფიქრალი თანაბარი პოეტური ხიბლით, სიტყვის ოსტატის ნიჭიერებითაა აღბეჭდილი - ეს იქნება: კონვენციური პოეზია, ვერლიბრი, ხალხურ ჩანგზე მომართული ლირიზმით გაჯერებული ლექსები, თუ სიტყვიერი ლაკონიზმითა და აზრობრივ-ფილოსოფიური სიღრმით დატვირთული მინიმალისტური პოეზია.

„ხელოვანმა იმ ეპოქის სული უნდა მოიტანოს, რომელზეც წერს ავტორი“, სხვაგვარად ნააზრევი არც თანამედროვეობას არგია და ვერც სამომავლოდ ივარგებს, ვერცერთი დროის მკითხველისათვის ვერ იქნება სულიერი ნავსაყუდელი, ფიქრის აღმძვრელი და გეზის მიმცემი.

არ შეიძლება არ დავეთანხმოთ ჩვენი დროის ერთ-ერთ გამორჩეულ მწერალს, დავით შემოქმედელს: „დალაგებული და გალაღებული ქვეყნის მესიტყვეს აქვს ფუფუნების უფლება, რომ მხოლოდ წმინდა შემოქმედებით ტკბობას მიეცეს, ქართველ მწერალს საკუთარ ნაჭუჭში ჩაკეტვის მორალური უფლება არ აქვს; მისი ქვეყნის თავზე დამოკლეს მახვილივით ჰკიდა საფრთხე ყოფნა-არყოფნისა და ხვალ, შესაძლოა, მის სამშობლოში მშობლიურ ენაზე მოლაპარაკეც აღარ დარჩეს“ (შემოქმედელი, 2023:16).

მწერალს ბევრი რამ აძლევს უიმედობის საფუძველს - უიდეალო სამყარო, სადაც ლიტერატურა იდეისა და ჰარმონიული ფორმის გარეშე დარჩა, სადაც „ყოველგვარი ზღვარი პოეტურ სიტყვასა და ჩვეულებრივ სიტყვას შორის წაშლილია, სადაც ენობრივი ნორმების უგულვებელყოფა ზღვარსაა გადასული, სადაც „ერთმანეთს ებძვიან ქალაქური მეტყველება, დიალექტები, ბარბარიზმები, ჟარგონი, ვულგარიზმი, სალიტერატურო ენა, სამეცნიერო, სპეციფიკური-პროფესიების, ჟურნალისტური, პოლიტიკოსთა სამეტყველო და ციფრული ენა“ (შემოქმედელი, 2023:17).

დღეს, კალმოსანთა, ლექსმწერთა უსაშველოდ დიდი არმიიდან ცოტა თუ უძლებს ამ უდღეურ ვაკხანალიას, ცოტა თუ იცავს ენის სიწმინდეს, ცოტა თუ აღწევს თავს უიდეო შემოქმედებით წვას. ერთ-ერთი ასეთთაგანია დავით შემოქმედელი, პოეტი, რომელიც ისე წერს, რომ მხრებით იჭერს „სიტყვების ზვავს“ და „დუელში“ იწვევს „მარადისობას.“

„ვწერ: შევრჩი ქალაქს მესიტყვე კაცი,
მე ვიღებ სიტყვებს სიტყვების ტყიდან,
მერე ყალბ სიტყვებს ლანცეტით ვაცლი“ (2013:9).

სიტყვისადმი ფაქიზი, სკრუპულოზური დამოკიდებულება მის ყოველ

სტრიქონში შეინიშნება. ფლობერის მსგავსად, აცნობიერებს, რომ სათქმელის გამოსახატავად მხოლოდ ერთი სიტყვა არსებობს, „მხოლოდ ერთი ზმნა - მის გასაცოცხლებლად და ერთი ზედსართავი მის დასახასიათებლად.“

დავით შემოქმედელს საკუთარი პოეტური კრედიო აქვს, რასაც არასოდეს ღალატობს:

„ხეიბარი არც სამშობლო, აღარც ლექსი არ მინდა,
ზედაზენზე ჟინჯლავ, ცავ, თუ სამოთხეში გაწვიმდა.
ვერლიბრი თუ კლასიკა? ობი ადევს ამ ბოდვებს,
ნეტა, მეტი სადაო საქრთველოს არ ჰქონდეს.
ლექსში უნდა დაიბადო, ლექსში უნდა გათავდე
და ვინც უნდათ, ნომრონ მერე პირველიდან ათამდე.
ვისზეც უნდა დაიყვირონ: „შედევრია!..“ „გენია!..“
მას ვერავინ მიიტაცებს, რაც უცილოდ შენია“(2013:11).

პოეტი მაშინ გავხდის, როცა ლექსებით სამყაროს შეცვლა გადავწყვიტეო, წერს შემოქმედი და ჩამოთვლის პოეტად ქცევის უამრავ მიზეზს, სადაც ერთმანეთს ავსებს განცდა, ოცნება, ფანტაზია, ლტოლვა...

„გალაქტიკის ცენტრში
ვარსკვლავებს ვაადგილებდი და
პლანეტებს სულ სხვა ადგილებს
ვუჩენდი.
ზევსი სამყაროს მბრძანებლობიდან
დავითხოვე და
ყველა კუდიან ვარსკვლავს
ავუკრძალე არსებობის უფლება.
პოეტი მაშინ გავხდის,
როცა ჩემი სოფლის მდინარიდან
უბის კენჭები ამომქონდა
და მზის გულზე ვაშრობდი,
ლადარში დედის ჩაკრულ კვერებივით
დათბნენ ისინი.
პოეტი მაშინ გავხდის,
როცა ჩემი სული
პეპელას ფრთისფერკაბიან
გოგონას ფიქრთან გაერთსულდა,
რამაც მთვარესთან დამამობილა“(2013:45).

ყოველივე ზემოთქმულის მიუხედავად, ავტორი თვლის, რომ ყველაზე დიდი პოეტი ჩვენს ირგვლივ არსებული სამყაროა და თვითონ „მათი უხეირო, ცუდად გადამწერი.“

ამ პატარა ლექსში პოეტის უკიდევანო ძალმოსილებაც ჩანს. განა ცოტას ნიშნავს, კუდიან ვარსკვლავებს აუკრძალო არსებობის უფლება, ან მდინარის ცივი კენჭები „ლადარში დედის ჩაკრული კვერებივით დაათბო.“

დავით შემოქმედელი უდიდესი პასუხისმგებლობით ეკიდება სათქმელს და ცდილობს მკითხველს ყოველი ლექსი სულის ემბაზად უქციოს, უგვანოდ მოდელირებულ, დამახინჯებულ აღქმების სამყაროს განარიდოს. ამიტომ, უპირველესად, ფუნქცია უნდა დაუბრუნოს „ბებერ“ პოეზიას, რომელიც „უხმაუროდ, ყოველგვარი ცერემონიალის გარეშე“ მოკვდა და თან გაიყოლა სევდიან ჭირისუფლებად ქცეული მეტაფორები.

დავით შემოქმედელის პოეზიის ხიბლი მეტაფორულ აზროვნებაში, პეიზაჟურობის ფერადოვნებასა და სიტყვიერ ძალმოსილებაშია. ქართული ენის მდიდარი ლექსიკური ფონდი პოეტს აძლევს უდიდეს შესაძლებლობას სიტყვათქმნადობისას და ეს მისი შემოქმედებითი პროცესის განუყოფელი ნაწილია: „მესიტყვემ პოეტური ალღოს საშუალებით უნდა მიაგნოს და წარმოაჩინოს ენაში პოტენციურად არსებული სიახლის შემცველი სიტყვათერთეულები თუ ბგერათნაერთები“ (შემოქმედელი, 2023:28). მწერალს ვერც იმაში შევედავებით, რომ მშობლიური ენის გამდიდრება ახალი ცნებებითა და სიტყვათა ორიგინალური ფორმებით, მწერლის ძალმოსილებაზე მეტყველებს, რომ „ენა ცოცხალი ორგანიზმია და ის მუდმივად გვთავაზობს ენის ნორმიდან გადახვევის კონოტაციური ფორმების მრავალნაირ სახეს“ (შემოქმედელი, 2023:29).

სიტყვისადმი ამგვარი დამოკიდებულება დავით შემოქმედელის პოეზიას უფრო გამომსახველობით, ექსპრესიულს, აზრობრივად დატვირთულს ხდის. პროტესტის უკიდურესი ფორმაა, როცა პოეტს „გათეიმურაზხევისთავებული“ საქართველო არ უნდა(375); გაფრთხილებასთან ერთად ტკივილი და სასოწარკვეთა ახლავს საფუძვლიან შიშს: „ვინც გადარჩეს, უსამშობლოდ/გათათრდეს და გადაჩარჩდეს,/ვაი, ხვალ თუ დასაცავი/არაფერი აღარ დარჩეს...“(2013:476); უჩვეულოდ ლამაზი სიტყვიერი ფერწერის ნიმუშია უცაბედად „ჩამოზამთრებული“, „თეთრუნაგირა“, ბერი ქედები და ცივ ამბორიდან „შუქამომქრალი“ თოვლი(376); ლექსების ორიგინალურ სამკაულებად ქცეულა: „გამზებთბილებული დილა“, „ძილწართმეული სიზმრები“, „ფიცმიჯნურები“, „ცრემლისგულა დარდები“, „დარდისდარი დრო“, „ნისლებდაბებრებული“, „ჩემგულმფლობელი“ სევდა...

დავით შემოქმედელის პოეზიის ხიბლი, ძალა მაინც პოეტური სიტყვისა და განცდის სიწრფელეშია.

„სიცოცხლე არის ბრძოლა სულ ორის,

აქაც...და იქაც...დროა ვნებული.

სიმართლე იდგა სადღაც ჩვენ შორის

ნაცემ ბავშვივით ატირებული...“(2013:48).

სიმართლე ძნელად მოსასმენია, ამავე დროს, ძნელად სათქმელი და საფრთხილოც. გურამიშვილის არ იყოს, „ჭირთა თქმის“ ზომა-წონა უნდა იცოდეს, საკუთარი ჭირ-ვარამი მტრის საამოდ რომ არ აქციო. ძნელია ოქროს შუაღედის დაცვა, როცა ქვეყანას უსაშველოდ სტკივა და სწორი დიაგნოზის დასმა გარდუვალია. როგორ არ უნდა გტკიოდეს შენი ამერ-იმერი:

„ერთ შავ ჯამში ჩათქვეფილი

კაცი ტლუ და კაცი ბმენი,

ვაი, ამერ, ვაი, იმერ,
ვაი, ცოდვილ სამწყსო ჩვენი“(2013:480).

უამრავ ჭირგამოვლილი ქვეყანა ისევ ცოდვის მორევშია ჩაფლული. ისევ იყიდება საქართველო“ „ნაწილ-ნაწილ, წვეთ-წვეთობით/ვილევით და ვიცლებით“...

იშვიათად ასათაურებს დავით შემოქმედელი ლექსებს და, თუ ასე ხდება, სათაური უცილობლად ამძაფრებს სათქმელს. ასეთია, ერთი შეხედვით, არაპოეტურად დასათაურებული ლექსი „განცხადება“, რომლის პირველი ნაწილი განკუთვნილია მსოფლიოს სახელმწიფოებისადმი:

„მოდით, იყიდეთ ჩემი სამშობლო,
გამოვაცხადეთ უკვე ტენდერი,
არ დაგვიწუნოთ, ოლონდ, ბატონო,
რა ვუყოთ, თუკი არის ბებერი“(2013:486).

უსაშველოდ ბევრი სიმართლე და საწუხარია „ქართველობისთვის“ დასჯილი ერის გულშემატკივარი პოეტის შემოქმედებაში. ბევრი „ვაია“ „უმრევლო და უმწყემსო“, „მტრის ძალით და მოყვრის ხელით“ ნაცემ-ნაგვემი, საყდარმოშლილი სამშობლოს გამო. ეს გოდება შემთხვევითი არ არის...ამ შემოძახილმა უნდა გამოაფხიზლოს ერი და ეს გამოფხიზლება უნდა ექცეს „ცოდვის ღამეების“ დასასრულად.

გადარჩენის სალბუნად პოეტს სიყვარული ესახება. სიყვარულით უნდა დაავადდეს მთელი ქვეყანა და ხსნის გზაც გამოჩნდება.

„სიყვარული ავადმყოფობააო“,
ამტკიცებენ დაბეჯითებით,
ნეტავ, ასეც იყოს და
ერთ მშვენიერ დღეს მანახა
ერთი დიდი საავადმყოფო
წარწერით-„დედამიწა“(2013:374).

დაუსრულებლად შეიძლება წერა დავით შემოქმედელის პოეზიაზე. ყოველი სტრიქონი, ყოველი ლექსი გიხმობს ფიქრისთვის და გიქმნის დაუვიწყარ ემოციებს.

დავით შემოქმედელი გიორგი გოგოლაშვილთან საუბრისას გულწრფელად ახმოვანებს ერთ სურვილს:

„მე ბედნიერი ვიქნები, თუ ასი წლის შემდეგ ჩემი ერთი წიგნი, თუნდაც ერთი ლექსი მაინც დარჩება, რომელსაც ამ სამყაროში ჩემი საკუთარი ფერი, ჩემი ხმა ერქმევა. მწერლობა ბედისწერაა.

მწერლობა ჯამია საკუთარი სულიერი ბიოგრაფიისა და სხვად ქცევის შედეგად დაგროვილ ემოციათა მიტანისა მკითხველამდე“(შემოქმედელი, 2023:51).

მწერლის სურვილი სურვილად არ დარჩება, ამის დასტური მისი მდიდარი, მრავლისმთქმელი, გამორჩეული ხმისა და ფერის მხატვრული შემოქმედებაა.

ლიტერატურა:

1. შემოქმედელი, დ.(2023) ეპოქა და მწერალი, დავით შემოქმედელს ესაუბრა გიორგი გოგოლაშვილი. თბილისი, გამომცემლობა „მერიდიანი“ .
2. შემოქმედელი, დ. (2013) ხსოვნის ანაბეჭდები. თბილისი, გამომცემლობა „დავითი“.

The poet of the own voice

Giorgadze Nino

Iakob Gogebashvili Telavi State Univeristy

Abstract

Personal and creativ David the Creator for the portrait the book „Epoka and the wraiter “speaks volums, which represents the share of thoughts of two great family members,a debate on many assues. A book built on dialogue is a reliable document, writes Rostom Chxeidze and it is ther same in this case. Who would ever target David the Creator entering the literary world,as a reliable guide and a prose reflection of the poetic heritage, one can consider the discussion of writing in the format of a dialogue, on politics,the present and the future of the country.

David the Creator is one of them, who loses his rest bog hen every, the future hurts and excites.His thoughtfulness is equally poetic charm, the lyrical poems are at folk change, if verbal laconism and poetry loaded philosopocal depth.

„An artist should bring the spirit of that era, on which the autor writes’, otherwise thoughtful it iz neither suitable for modernity nor suitable for the future, it cannot fail to be spiritual haven, though provoking and guiding for readers of any age.

Bringing the spirit of the age David the creator poet who writes in such away as to challenge eternity in „duel”.

David the creators poetry charm in metaphorical thinking, in the color of landscapes, it is in the directness of poetic words in feelings.

Keywords: The era and the writer, creator, word formation, verbal painting, Homeland